

Små trädgårdars anläggning och skötsel.

Liljeblad, Albert

12 H Br.

LILJEBLAD, A.

Elkon:
Trädg.
(Sj)

Små trädgårdars
anläggning
och skötsel

Meddeladt af Södra Helsing-
lands Trädgårdsodlareförening

Söderhamns Tidnings Tryckeri 1908

Kungl. biblioteket

0 0000 000078166

Små trädgårdars anläggning och skötsel

Meddeladt af Södra Helsinglands Trädgårds-
odlareförening

Söderhamns Tidnings Tryckeri 1908

Små trädgårdars anläggning
och skötsel

Meddelat af Sveriges Heltidskonstnär-
förbundet

1902

1902

**Ensidighet är ett ondt, som straffar
sig själf.**

Detta gäller som regel icke allenast vid brukande och gödsling af jorden samt utfodring och skötsel af kreaturen — utan kanske i än högre grad den näring vi bestå oss själfva. Lika onaturligt som det är att uteslutande lefva af animaliska födoämnen, lika förkastligt är det att af vegetabilierna i den dagliga hushållningen endast använda två slag — säd och potatis — då vi kunna få så ofantligt många slag af näring ur våra rot- och grönsaker samt frukt och bär, som i både näringsvärde och välsmak öfverträffar den som oundärlig ansedda potatisen. Rot- och grönsaker samt frukt och bär borde i någon form ingå i den dagliga hushållningen. Vi höra här genast den invändningen. — »Ja den som hade råd till det». Urder nuvarande förhållande och vanl. förekommande användningssätt är invändningen i viss mån berättigad, i synnerhet för den jordlöse, i små omständigheter varande stadsbon (härtill vilja vi senare återkomma). Nu vända vi oss först till dem för hvilka denna uppsats är afsedd nämligen landtbön som själf äger eller ock innehar annans jord och då blir vårt svar: odla själf. Tyvärr komma invändningar: »det lönar sig inte;

det är så besvärligt; inte ha' vi tid att sköta sån't där! och så blir det ingenting. Alldeles ja! förhållandet är precis det samma med all odling. Har man, eller gör man sig ej tid att sköta den, så blir det ingenting, åtminstone ej så att det lönar sig. På så sätt kunna vi ju bli utan både säd och potatis också. Med den intresserade läsarens benägna tillåtelse och i hans eget intresse vilja vi här lämna några råd till ledning för dem som vilja anlägga en mindre frukt- och köksträdgård för eget behof samt lämna råd och upplysning om skötseln och själfva odlingen.

Önskligast är ju, att hemmet omgäfvades af en plantering af prydnadsträd och buskar samt blommor såväl ett- som fler-åriga och har man godt om jord, är det ju till största glädje och trefnad för oss själfva. Men är jordområdet litet och strängt begränsadt, så att man ej anser sig ha råd att offra jord för prydnadsplanteringar, kan man mycket väl pryda sitt hem samt platsen däromkring med matnyttiga växter. Det är svårt att råda då man ej känner lokal, läge eller jordmån etc., men vi taga för gifvet att bostaden ligger något högre än närmaste omgifningen med ingången åt solsidan och där nedom ligger jordbiten, som i en hast skall förvandlas till örtagård. Ja, då är det ett bra läge, jordmånen ta vi nog bukt på efter hand. Är området ett helt, eller ett halft tunnland eller kanske

mindre — ja då göra vi trädgård af alltihop. »Åh! »bevare mig väl» hvad skall jag då få till potatisland?» Ja, tror ni inte allt potatisen trifs i trädgården om båda bli riktigt skötta? »Jord-äppla» taga säkert ingen skada om när-maste rad intill dem rätt så vore jordgubbar och båda växa på samma land som äpple- och päronträd. Då vi nu öfvervunnit de värsta svårigheterna, d. v. s. svårigheten att komma sig till, måste vi tillse att jorden äger nödiga förutsättningar att gifva oss lön för mödan. Först och främst att den är ordentligt torrlagd samt djupt bearbetad, sten och dyl. borttagen. Är den skarpt sandig bör, såvidt möjligt, lermylla påföras, är det däremot styf lerjord påföres myrjord och sist men inte minst — gödsel. Kalkning hvart 4:de eller 5:te år är ytterst välgörande. Kalkning bör dock helst ske för sig d. v. s. aldrig läggas direkt på och ibland gödseln; om tillgång på gödsel och tiden medgifver, är alltid bäst gödsla på hösten och nedmylla gödseln medelst plöjning eller gräfning, öfver hufvud taget böra alla förarbeten som medhinnas innan jorden fryser ihop företagas på hösten, då blir man bättre i tillfälle att i rätt tid, innan musten går ur jorden, så och plantera.

Medan vi äro inne på kapitlet om gödsling, må tilläggas, det är ej nödigt, snarare skadligt, att gödsla hela jord-

stycket hvarje år. Rotsaker böra i regel aldrig sås å nygödslad jord emedan de då oftast bli angripna af mask; hvaremot alla kålarter, purjolök, selleri och jordgubbar samt rofvor m. fl. med största fördel odlas i nygödslad jord: sålunda kan man om också gödseltillgången är knapp, gödsla ordentligt på halva området — (den andra hälften får året därpå o. s. v.) och likväl erhålla full skörd på hela stycket. Som »hjälp-gödsel» är utmärkt att utså före sådden något superfosfat, det betalar sig väl.

Då vi nu ha allt klart med förarbetena på jorden slå vi oss ned på vår lilla veranda eller förstukvist och finna att solen gassar väldeliga. Med tanke att något måste planteras här, som skänker skugga och pryder sin plats, på samma gång som det gifver oss något matnyttigt, ha vi redan förut, såväl här som å östra, södra och västra sidorna om bostaden grävt upp, gödslat väl och ställt iordning rabatter och nu så vi rosenbönor kring förstukvisten, hvilka sedan, då de växa till, ledas på upp- och nedtill fastgjorda trådar eller ännu bättre nät, det dröjer inte länge förr än vår lilla veranda är inhöljd i ett vackert och tätt bladverk samt ett rikt blomsterflor och fram i september få vi börja plocka skidor, som, om de tagas i rätt tid, äro lika delikata som de bästa större eller krypbönor. Rosenbönor ha dessutom den stora fördelen att vara tidiga

och härdiga och fortkomma under väderleksförhållanden, som omöjliggör odling af andra bönsorter. Utefter väggarna, ungefär $\frac{1}{2}$ m. från dessa samt 2 à $2\frac{1}{2}$ m. afstånd från hvarandra plantera vi vinbärsbuskar, röda på solsidan, samt svarta å östra och vestra sidorna; innanför buskraden med någon lutning åt väggen uppsättes en spalié i jämnhöjd med fönstrens underkant samt däremellan något högre, beroende naturligtvis på stenfotens höjd; här utbredes och uppbindes buskarne hvar efter de tillväxa och lämna de, odlade på detta sätt, både större och smakligare bär och det är en vacker anblick (om uppbindningen blifvit riktigt skött) att se de röda vinbärsklasarne stora som små drufvor betäcka grenarna till hela deras längd; förhållandet är lika äfven med de svarta fast de ej, till följd af den mörka färgen äro så i ögonen fallande. Man kan naturligtvis också plantera äpple- och päronträd vid spalié, men torde denna odling åt den vid beskärningen ovane ej lämna önskat resultat hvarför det är klokast plantera sina fruktträd fristående. Man må alltid komma ihåg, att denna plats under taktäcket sällan får nytta af fallande regn hvarför man måste underhålla hvad man där planterat med riklig vattning, och man skall till sin glädje finna, att äfven denna plats, oftast ansedd värdelös, skall skänka riklig ersättning för vårt arbete.

Då denna plantering är gjord kunna vi på allvar taga itu med anläggningen i sin helhet. Är ej området större än ofvan antydts så bör man omsluta det hela med en häck som i hög grad verkar förskönande och stilfullt på det hela; men en häck det blir en dyr historia och så mycket plantor som gå åt se'n! Det senare är nog sannt, men de växa i tusental i skogen. »Åh, hvilka då?» Jo, vår vanliga björk, hvaraf riklig tillgång finnes i myrmarkerna och hvilka tagna som små och hemflyttade, bilda, de härligaste häckar; man söker få plantorna så jämnstora som möjligt, tre à fyra spadhugg och ett handgrepp är plantan med ca 1 fots rotklump upptagen, har man ej lämplig tillgång till dylika plantor, köpes björkplantor från trädskolor mycket billigt. Björkhäcken blir aldrig tillhåll för allehanda ohyra, toppfryser aldrig samt grönskar tidigt på våren och är inte nogräknad på jordmån. Tar man plantorna i skogen, bör detta ske då bladknopparna börja slå ut. Man beräknar en fots mellanrum mellan plantorna i häcken. När plantorna på ena eller andra sättet äro hemskaffade, tar man omedelbart itu med planteringen som inte alls är konstig.

Vi ta för gifvet att platsen är inhägnad. Då spanna vi ett snöre 1 1/2 fot från staketet eller gärdesgården, slå ner en käpp på hvar sida om snöret här och där så att det ej kommer ur läge ty eljest

blir häcken, när den är färdigplanterad, krokig och det vore väl bra försmädligt; med en skyffel gräver man på insidan (ej åt staketet) en ränna 5 à 6 tum djup. Då detta är gjordt börja vi från vänster och plantera åt höger, planta efter planta nedsättes med som sagt 1 flots mellanrum. Man tillser att plantorna stå inåt snöret samt rätt upp, makar med handen omkring den upptagna jorden så pass, att plantorna stå; som man härvid naturligtvis måste gå böjd eller krypa, hvilket man föredrar, är bäst att en person langar fram plantorna så att arbetet går raskt och rötterna ej i onödan utsättas för torka. Då plantorna hela raden utefter blifvit nedsatta flyttas snöret på framsidan ungefär 1 1/2 fot från häckplantornas stammar, jord uppskottas framför snöret och lägges på rötterna å båda sidor till 4 à 6 tums djup, utmakas något samt tilltrampas fast; är jorden torr, företages nu en grundlig vattning hvarefter ånyo lös jord uppskottas så att plantorna komma att stå omkring 4 à 6 tum djupare än de förr stått. Mellan plantorna jämnas jorden med händerna på båda sidor samt den nu sluttande framkanten afdrages med en kratta. Nu är jordlagret borta till hela dess djup och vanl. så pass bredt att man ordentligt kan gå på själfva botten framför häcken och snöret flyttas ånyo låt oss säga 7 fot inåt landet och spännes säkert. All matjord däremellan

kastas in på landet, botten skrapas ren och man får till sist äfven på denna sida en sluttande kant samt har tagit upp en gång som är 6 fot bred i botten.

Bäst är nu att djupgräfvja jorden till en bredd af 6 à 8 fot räknadt från gången och till ett djup af minst $1\frac{1}{2}$ — men helst 2 fot hvarvid rikligt med jordförbättring samt något kalk tillföres jorden. Detta arbete såsom ganska tidsödande bör dock helst göras hösten förut. Är detta gjordt, kastar man jorden från den nyupptagna gången ofvanpå och börjar omedelbart planteringen af fruktträd och bärbuskar.

Nu behöfver man ej använda snöret, man skaffar slätbarkade, torra granstörar, slår ned en vid hvarje ända minst 3, helst $3\frac{1}{2}$ fot från gången och med samma afstånd upp- och nedifrån med beräkning att häckplantering skall ske och gång upptagas åtminstone i nedre ändan af skiftet: man mäter upp afståndet mellan de båda störrarna hvar efter det är lätt att räkna ut hur många träd som åtgå, detta bör dock naturligtvis vara gjordt förut och erforderligt antal träd vara hemskaffade. Nå än afståndet då? Jo, planterar man s. k. dvärgträd, hvilket af flera skäl är att förorda är 12 fot tillräckligt med en bärbuske mellan hvarje träd. För att få afståndet lika träden emellan, kan man gifvetvis jämka något, t. ex. 11— $11\frac{1}{2}$ eller $12\frac{1}{2}$ à 13 t. o. m. 14 fot. Plan-

terar man däremot träd, förädlade å vanlig vildslam, måste man bestå minst 20 helst 24 fot med 2 å 3 bärbuskar mellan hvarje träd. Då man märkt upp afstånden, utsättes en stör för hvarje träd och nedslås så, att den står stadigt, hvarefter gropar upptages på sidan om stören åt gängen räknadt. Dessa göras ej större än att trädens rötter kunna ledigt utbredas åt alla håll, hvarefter planteringen påbörjas, hvarvid man helst bör vara två, för att arbetet skall gå raskt och rötterna, som förut legat nedgrädda i jord i närheten, måtte slippa utsättas för sol och torka. Före planteringen måste tillses att såväl rötter som grenar, hvilka under upptagning och transport tagit skada, renskas med korta snitt, i öfrigt lämnas träden örörda till nästa vår.

Vid själfva planteringen hålles trädet lätt inåt stören, gång efter annan skakas trädet upp och ned under påläggande af jord, hvarvid rötterna utbredas åt alla håll, under iakttagande af trädets ställning samt att det efter planteringen kommer att stå något djupare än det gjort förut, igenfyller gropen och jorden tilltrampas rundt om trädet. Lös jord påfyller ånyo och utjämnas och omkring trädet göres en ring med handen, ungefär en fot från stammen, denna rand är afsedd för vattningen, som dock ej företages förr än jorden börjar torka, trädet bindes nu intill stören, dock ej så stramt

att det kan vara till obehag. Bindningen göres med bast eller kokosgarn och vid alla ställen där trädet synbarligen kommer att skafva mot stören lindas denne (ej trädet) med trasor, mossor eller annat skyddande ämne.

Vid buskplanteringen, som tillgår på enahanda sätt, med undantag att inga störrar behöfvas, tillses man endast att buskarna, om man nu skall hafva en, två eller tre, beroende på afståndet träden emellan, stå i rät linje med dessa samt sids — och träden emellan få ett lika stort afstånd och så fortsätter man tills hela stycket är inramat, ytterst med en häck, därinom en bekväm gång och så en rad fruktträd med bärbuskar emellan. Är den nyanlagda trädgården ej allt för smal de båda trädraderna emellan, är både örefligt och praktiskt upptaga en gång äfven i midten, dock ej bredare än att två personer obehindrat kunna gå i bredd. Härvid tillgår på samma sätt som då vi togo upp gångar rundt om. Man kastar hälften af jorden åt hvardera sidan. Kan man få denna midt gång midt för ingången till bostaden, så mycket trefligare.

Innan vi taga itu med sådd eller plantering af rot- och grönsaker, eller jordgubbar m. m. vilja vi först nämna några för orten lämpliga och fullt hårdiga sorter af

Fruktträd och bärbuskar.

Sommaräpplen, Astrakan hvit, Charlamovsky, Klaräpple, Oranieäpple, Säfstaholmsäpple och Transparente blanche.

Höstäpplen, Alexander, samt försöksvis Cox Pomona.

Vinteräpplen, Cellini, Wealthy, samt Åkeröäpple.

Som de allra förnämsta vilja vi rekommendera Säfstaholmsäpple och Åkeröäpple. Af Päronsträd hafva vi tyvärr ej mycket att välja på, som lämpar sig odla här på orten. Hofstapäron (ett utmärkt syltpäron) är väl det enda som med utsikt till framgång bör försökas.

Vi ha ännu ett, nämligen Bergvikspäron kallat, hvars goda egenskaper först upptäckts i Bergviks trädgård. Hvarifrån det härstammar torde vara svårt att med visshet säga, ett sorgligt faktum är att detta päron fullt lämpligt för Norrland ej mera förökas och finnes till salu. Den som har jord lämplig därför (d. v. s. sandig och högt belägen) och önskar försöka med Körsbär bör plantera Majkörs, och Ostheimer. Plommon torde ej vara skäl i att plantera, de fordra varmt läge samt starkt kalkhaltig jordmån. Lagg aldrig gödsel direkt på rötterna.

Beskärningen

är af största betydelse för fruktträdens

framtida styrka, utseende och fruktbarhet. Har man planterat något större antal träd, är klokast att tillkalla fackman som har erfarenhet i trädskötsel. Har den oinvigde då ögonen med sig, kan han lära sig åtskilligt, det är eljest lätt gjordt att i bästa välmening tillfoga sina träd snart sagt obotlig skada. Då de olika fruktsorterna af naturen förete stor olikhet i såväl växtlighet och hårdighet som fruktbarhetsålder och detta till stor del är beroende af beskärningen, är ganska svårt uppställa schablonmässiga regler härför. Vi vilja dock lämna några råd angående rätta tiden samt tillvägagående hvilka i allmänhet leda till ett godt resultat. Småkvistar å stammens nedre del, sittande under den egentliga kronan, borttagas tätt intill stammen, kronans grenar aftoppas invid 7 à 9:de ögat; man utväljer ett öga (bladknopp) som vetter utåt, men skär ej där utan vid det ofvanför varande som bortknopas med fingrarna och grenen afskäres med ett kort men snedt snitt. Den sålunda bildade »tappen» förhindrar att det för grenens förlängning afsedda ögat torkar bort, som eljest lätt händer om man skär tätt intill densamma. Den tjänar också indirekt som safdragare. Är toppkvisten af grof och kraftig växt skäres den ej så hårdt (långt ned) 10—12 à 14 ögon lämnas — man utväljer ett som synbarligen sträfvar uppåt och förfar sedan på samma sätt som med sido-

grenarna. Är toppskottet af svagare växt skäres hårdare (längre ned) för att få ut ett kraftigare öga till toppens förlängning, man måste offlåtligt ha till ögonmärke att ej sidogrenarna få komma före toppen, då blir trädet vanskapligt samt mer utsatt för att bräckas sönder af snö och storm. Börja de nyutväxande sidoskotten (som ofta händer) visa starkare tillväxt än toppskottet, afnyptes (pinceras) dessa i själfva yttersta ändan. Pincering af alla skott i september är tillrådlig om sommaren varit kall och gifvit en klen tillväxt. De bli då bättre vedartade och motstå bättre vinterkylan. Har sommaren varit normal är detta onödigt. Beskärningen fortgår 3 à 4 år vid samma tid nämligen i början eller medio af april samt efter samma grunder. Föregående årets »tappar» bortskäras tätt intill barken som då snart växer öfver såret. Det öga som då utväljes för toppens förlängning bör sitta på motsatt sida mot föregående års. Alla sår öfverstrykas noga med tjock oljefärg. Efter 4 år kan man vanligen inskränka sig till att borttaga möjligen korsande och skafvande grenar hvilket bör göras, då tendens härtill börjar visa sig och ej spara tills grenarna bli grofva. Såren bli då större och svårare att få läkta, all sådan beskärning sker tätt intill hufvudgrenen samt öfverstrykes noga.

Bärbuskar

fortkomma däremot på snart sagt hvarje

jordmån och läge, men innan man planterar bärbuskar måste jorden vara absolut fri från allt roto-gräs såsom kvickrot, hvasstistel och Hästhofvar m. fl. i annat fall äro dessa inom fem år totalt öfvermäktiga och omöjliga att få bort annat än i sällskap med buskarna och planteringen sålunda förfelad. Vinbär, röda holländska, hvita »Gonduin à fruit blanc», svarta »Black Naples».

Krusbär förtjänar den allra största odling, emedan de äro bland de bär som såväl i friskt som konserveradt tillstånd hafva den allra största användning i hushållet. Då emellertid Krusbärsplantor för närvarande ej få säljas enligt K. kungörelsen af den 10 sept. 1906 -- detta till följd af från Amerika härstammande sjukdomen, den s. k. krusbärsmjöldaggen, förbigå vi dem för denna gång. För dem som önska plantera Hallon tillråda vi sorten Hornet-röda samt att plantera dem inne på landet (ej i rabatt eller häck) med 3 fot mellan raderna samt 2 fot mellan plantorna i raden. Rotskott som skjuta upp i stort antal bortskyfflas djupt, buskarna sammanbindas på hösten för att ej brytas sönder af snön under vintern samt toppas något på eftervintern.

Bärbuskar kunna i allmänhet planteras med samma fördel äfven på hösten (senare hälften af september) men fruktträd böra alltid planteras på våren. Har man planterat på våren eller föregående

höst får i båda fallen aldrig förglömmas, att vid ihållande torcka vattna och det så grundligt att vattnet tränger ned till de understa rötterna. Vattningen upprepas minst en gång i veckan så länge väderleken är torr och hvad fruktträden angår, böra de vid behof tillses med vattning äfven andra och tredje sommaren.

Nu återvända vi till den nyupptagna gången i midten af trädgården. Äro landen någorlunda stora, kan man vid jordens brukande, använda häst och plog eller årder, äro de däremot mindre, är bäst använda syade. I båda fallen plöjes eller gräfves ej mer i taget än man kan kratta slätt och så fortsättes igen tills man får ett af landen ärdigt. Har man använt häst, måste vändtegen efter slutad körning grävas och krattas hvar efter alla kanter där jord nedsläpats, uppskottas, krattas af och göras så raka som möjligt. Nu märka vi ut en gång s. k. »trampgång» ofvanpå jorden, ungefär 1 1/2 fot från den nyplanterade träd- och buskraden. Gången märkes 1 1/2 fot bred. Vid midtelgången göra vi ett märke 3 fot från landets öfverkant samt ännu ett 1 1/2 fot från det förra. Då dessa märken gjorts både upp- och nedtill, fattar en person i hvardera ändan på snöret, som riktas efter märkena samt drages ledigt fram och åter. Nu trampar man mellan de uppdragna ränderna och har sålunda en »rabatt» vid hvardera gån-

gen; sedan vänder man sig åt andra hållet och märker upp sängar, 4 fot breda med 1 fots bred gång mellan hvarje. Man börjar härvid å landets öfre del och kan första sängen för bekvämlighets skull göras endast 3 fot bred, ty landets undre kant skjuter alltid ut och försvårar arbetet med sådd och rensning etc. Då dessa gångar på samma sätt blifvit »snörslagna» och upptrampade är man färdig för sådden som alltid bör ske i rader som uppdragas med en liten trekantig hacka eller med krattkammens ena hörn. Då jorden är i god växtkraft är lämpligt så på dessa sängar, af morötter, korta och halflånga, resp. 6 och 5 rader, långa 4 rader, af palsternackor korta 5 rader, långa 4 rader, af rödbetor, runda 5 rader, af låga ärtor 4 rader, af halfhöga 3, af höga 2 rader, af syltlök 8, af rödlök 6 à 7. Vid sådd af ärtor sammandrages raderna åt midten af sängen, så att sedan ärterna blifvit 4 à 5 tum långa och man kupat dem samt försett de högre sorterna med stöd af torrt granris gångarna få en bredd af minst $1\frac{1}{2}$ fot, de pläga ofta nog ändå vid regnig väderlek växa ihop hvarför de under växttiden ledas in bland riset.

Persilja, dill, spenat, sallad och rädisor sås på en säng för sig, persilja i 6, de öfriga i 7 à 8 rader och kunna alternerande ombytas eftersom de bli färdiga att användas och sås minst 2 — i bästa

fall 3 gånger på samma plats. Kryp-
böner läggas med handen omkring 1 1/2
tum djupt, 4 rader å vanlig säng med
samma afstånd i raden, en del lägges
i reserv för inplantering i händelse ej
alla komma upp, ögat på bönorna vändes
ned. Äfven bondböner kunna med nypan
nedstickas på samma sätt, dock något
djupare än föregående. Som regel vid
vid all sådd gäller, att ej mylla ned
fröet djupare än att det ordentligt blir
täckt. Alla kålarter, kålrötter, purjolök,
portugisisk, zittauer (steklök), selleri,
mejram m. fl. måste först uppdragas på
bänk och planteras ut på sina platser.
Af hvitkål planterar man 3 rader, af
blomkål, tidig, 4 rader, sen 3 rader, brys-
selkål 3 à 4 rader, kruskål, grön och blå
4 rader, kålrötter 4 rader purjolök 6
rader, portugisisk lök 6 rader, selleri 4
rader, mejram 6 rader, alla med samma
mellanrum i raderna.

För trädgårdssmultron, de s. k. jord-
gubbarna, bör man ej vara njugg, vare
sig med jord eller gödsel, de äro väl de
härligaste af jordens frukter, som växa
på kalljord i vårt land, därför plan-
tera vi några rader nytt jordgubbsland
för hvarje år och då plantorna burit i
tre år rifva vi upp dem, de äro då ej
bärkraftiga längre för att kunna betala
jorden. De planteras med två fot mellan
hvarje rad samt lika långt mellan plan-
terna i raden, men då bör jorden vara
i högsta kultur i annat fall må man något

minska afståndet. Som lämpliga sorter må förordas abundans, synnerligen rikbärande, vicomtesse Heicart, rikbärande och af finaste smak, Laxtons noble, kolossalt stort och vackert bär, men mindre fint i smaken. Under första sommaren tillses noga att alla blommor och utväxande refvor borttagas, hvartefter de visa sig. Likaså följande år måste refvor bortskäras och hållas rent från ogräs. Strax innan bären börja mogna, underlägges gräs eller halm, på det de ej må ligga på själfva jorden under mognaden, då de eljest vid rägnväder lätt bli nedsmutsade.

Allt planteradt måste naturligtvis vattnas, först vid själfva planteringen och sedan vid behof tills det rotat sig och börjat växa. Där man ämnar odla potatis och rofvor etc., behöfver man naturligtvis inte slätkratta jorden först, utan går man tillväga precis som förr. Anser man det besvärligt, är det ju onödigt att därstädes hafva rabatter. Man kan sätta potatisen ända ut till mittelgången.

Nu ha vi rabatterna midt för köksväxtlanden att plantera. Är gången belägen midt för huset, så är ju lämpligt och tänk sen så trefligt, att där plantera blommor, dels fleråriga ganska glest med mellanplantering af ettåriga samt kantsådd af reseda eller dylikt, (härom mera å annat ställe). Är man mer hågad för nytta än nöje, kan man helt resolut

plantera jordgubbar därstädes, 2 rader med 1 rad månadssmultron i kanten åt gången. Denna plantering är också ganska prylig vid blomningen och vid bärens mognadstid; på rabatterna mellan träden och buskarna kan man ju äfven på behörigt afstånd i och för dessas vattning och luckring af jorden), plantera litet af hvarje såsom purjo, selleri, grönkål och mejram m. fl. och, hvarför inte, äfven blommor om så önskas. Plantering därstädes måste dock gifvetvis inskränkas med åren i mån som träd och buskar tillväxa. En köksväxt, den allra förnämsta, är ännu inte alls nämnd, men likväl icke glömd. Vi hafva sparat den till sist, för att den eller de som läst och möjligen tänka draga någon nytta i praktiken af denna uppsats, men börja tycka liksom vi att den blir allt bra långrandig, likväl inte skulle glömma bort rabarbern. Åh! rabarbern? Jo just det. Den är, eller rättare borde och kunde vara fattigmans både äppleträd och bärbuske, blott man har tillräckligt däraf. Det är den frilandsväxt som först af alla blir matnyttig på våren, man kan använda den till kräm och soppor under hela sommaren, förvara den frisk, skuren i strimtor i buteljer, fyllda med rent vatten. Göra sur saft af den som under vintern användes till kräm och soppa. Blandad med saft af blåbär och tillsatt med socker, får man ett utmärkt sorugat, för de betydligt mycket dyrare

svarta vinbären och man skall vara fin-
smakare för att känna skilnaden. Man
kan vidare af rabarber, likaväl som af
frukt och bär, göra kompotter, frukt-
kakor och marmelad. Rabarbern älskar
djup och kraftig, väl gödslad jord och
ej för torr växtplats då blomspirorna på
försommaren börja visa sig, afskäres
dessa, som eljest i onödan utsuga väx-
ten. Den sort som lämnar det stör-
sta utbyte är »Victoria». Det bör kanske
nämnas att vid odling till husbehof, torde
en rad t. ex. vid en kant af ett land där
den är minst i vägen vara fullt tillräck-
lig och gifvas plantorna ett afstånd af
2 1/2 à 3 fot från hvarandra. Har ni
en skräpig plats t. ex. en komposthög
af rensgräs, slask och annat afskräde
som ni vill skylla undan under sommar-
ren, plantera då »Märgväxt», mat-
pumpa; sätt plantorna midt ofvanpå hö-
gen 3 à 4 plantor torde vara nog att
täcka en rätt stor hög. De stora köttiga
frukterna kunna stufvas lika samt liknar
ock blomkål i smaken. Kan äfven
ersätta de ofta rätt dyra syltgurkorna.

Vi ha ännu ett kapitel kvar som brukar
vara värst af allt innan man får det in-
plantat som en trosartikel och det är

Rensning och gallring,

som är trädgårdsodlingens a och o. Så
fort frösådden börjar komma upp så pass
att raderna tydligt urskiljas, skyfflar
man med lämpligt breda skyffeljärn mel-
lan raderna samt handrensar bort ogräset.

i själfva raden. Så fort plantorna uppnått den storlek att man kan taga dem med nypan och hälst medan de ännu hafva bara fröbladen börjas gallringen hvarvid de kraftigaste plantorna lämnas kvar i afstånd af 1 1/2 à 2 tum sins emellan, vid frösådd blir gifvetvis raden så att säga något spridd. Härtill får ju ock tagas hänsyn vid gallringen, då plantorna kommit upp gruppvis så att 2 à 3 plantor kunna lämnas i bredd i raden med behörigt afstånd dock ej så, att hela raden får se ut så, utan som sagt endast gruppvis. Andra gången man rensar företages en eftergallring, ty alla frön komma ej lika djupt hvarför man skall finna att en del kommit upp efteråt och som nu måste bort. Tre gånger under sommaren eller för öfrigt så fort ogräset visar sig, bör man rensa och det äfven i potatislanden och öfverallt där det vill vara med. Öfverallt där möjligt är, bör man använda skyffel, det går fortare och smått ogräs som man ännu ej kan taga i förstöres samtidigt som jorden likaledes luckras. Syltök och rödlök gallras ej utan försöker man att så lagom tjockt, den förra afsevärdt tätare än den senare.

Den fattigare stadsbefolkningen

torde ha svårare att fylla sitt behof af omväxling i matordningen genom själfproduktion, men det blåser en vind i

våra dagar, som torde komma från rätta hållet. De förslag nämligen som uppdykt litet hvarstades, att upplåta städernas jordområden till upprättande af s. k. »egna hem» och koloniträdgårdar. Vi tro att om detta blir verklighet skall mycken osundhet blåsa bort ur stads-samhällena, såväl fysiskt som moraliskt.

Nu tänker kanske någon eller kanske många, hvad skola vi egentligen med så mycket rot- och grönsaker? och skola vi odla allihop, vi som ha jord på landet och stadsborna skall äfven börja odla? hvem skall då köpa öfverskottet? Jo, här är ni svaret: ät upp allt sammans själf. Har ni någon anhörig eller bekant som äro i verkligt behof — dela då med er åt dessa. Då vi så här rent af vilja tvinga folk att äta grönsaker skola vi äfven till den kraft och verkan det hafva kan, här nedan lämna anvisning å några mycket enkla användningssätt i hvardagslag och till vanlig husmanskost.

Kålrötter blandade med potatis blir rotmos, det känner hvar och en till. Kålrötter skurna i tärningar kokas i kort spad, afredes samt tillsättes något litet smör och kryddas med salt och peppar och kallas då stufvade kålrötter. De kunna ock för omväxling, sedan tärningarna äro nästan kokta, brynas i en stekgryta med litet smör och bli då utmärkt goda, men då tillsättes ej peppar.

Stufvade morötter tillagas på samma sätt som stufvade kålrötter men morötter-

na skäras tvärt af i tunna skifvor, kryddas med salt och lite hackad persilja.

Blomkål kan anrättas »naturel», kokt i salt och vatten med sås af skirat smör. Detta sätt är dock tämligen dyrbart. Billigare och mera mat blir om den stufvas med afredning af mjölk, mjöl, lite smör, (socker), salt och muskotblomma.

Hvitkål och kålrabbé stufvas på samma sätt som nämnts för blomkål, socker kan undvaras till kålen. Alla dessa rötter bli mycket billig föda, då man tar i beräkning att man i stället för smör till stufningen mycket väl kan använda margarin. I stället för fläsk eller kött kan man mycket väl använda spicken sill. Den salta sillen verkar neutraliserande på de i mångas smak väl söta rotsakerna, så att det hela får en utmärkt aptitretande smak. Kommer så därtill att dessa stufrötter äro mera lättsmälta och besitta mer näringsvärde än potatisen, gör man en ren vinst hvar gång man äter grönsaker i stället för potatis.

Af rötter som mer må betraktas som mellanrätt, legym eller rent af smörgåsmat och anrättas mycket billigt må först nämnas brysselkål. Den putzas väl ren, kokas hel i salt och vatten och serveras med skiradt smör eller ock brynes något i smör. Portugisisk lök eller Zittauer, skärtes i skifvor och stekes i stekpanna med litet smör. Man får här af en härlig mild och näringsrik rätt. Palsternackor

kokta (ej för mycket) skurna i fjärdedelar långsefter, rullade i rifvet bröd eller stöta skorpor sedan de först legat i mjölk eller ännu bättre grädde samt stekta i panna blir smörgåsmat som inte är oäfvän. Ännu bättre är roten af selleri väl rengjord och skuren i skifva. Bröad och stekt i panna blir den helt enkelt delikat. Vid all stekning och stufning kan margarin användas ganska bra och blir billigare och det är hufvudsaken.

Vi skulle kunna fortsätta i oändlighet med t. ex. stufning, och legymering af ärter alla slag samt bönor m. fl. Det vore nog nytta därmed, men vi löpa risk att »falla i fatet» för »Kajsa varg», som tager, om man så hafva kan. Vårt motto är: billigt, välsmakande, omväxlande, lättsmält och närande.

För torkning och konservering i öfrigt af grönsaker och frukt för vinterbehof vilja vi på det varmaste förorda E. A. Granbergs bok »Fruktanvändning» å 1 kr.

Asbacka i maj.

W. J. SANDSTRÖM.

Prydnadsplanteringar omkring hemmen.

II.

Helsinglands Trädgårdsodlareförening, hvilkens syftemål är trädgårdsodlingens höjande, speciellt i helsingebyggd, har länge med ledsnad sett, hur särskildt provinsens landtbefolkning i stort sett är ointresserad för densamma.

Ett och annat har från föreningens sida gjorts att söka uppmuntra och intressera allmänheten genom utdelande af fruktträd och bärbuskar, anordnade af föreläsningar, trädgårdsutställningar, och de allmänna trädgårds-möten, som hållits å skilda platser inom provinsen, där olika spörsmål rörande trädgårdsodling behandlats. Denna förenings verksamhet har på ett märkbart och glädjande sätt höjt intresset och vidgat fackkunskapen inom trädgårdsyrkets utöfvare i våra trakter, och de respektive trädgårdsägarne ha allt mer börjat skänka trädgårdsodlingen sitt stöd och intresse.

På Södra Helsinglands trädgårdsodlareförenings årsmöte i januari d. å. beslöts ytterligare göra ett försök för trädgårdsodlingens framtid bland allmänheten, gående ut på att genom tidningsuppsatser om olika ämnen inom

trädgårdsodlingen söka väcka intresset, framhållande den stora nytta, glädje och trefnad, ett rätt tillvaratagande af trädgårdsodlingen skänker.

Ang. prydnadsplanteringar omkr. hemmen, ber jag få framhålla några synpunkter. För det första: hvilket är det mål, som bör stå hägrande för de hortikulturella sträfvandena? Är det yrkesskickligheten, och konstens uppbringande till det högsta möjliga? På den frågan vågar jag svara — icke ytterst, ehuru yrkesskickligheten är af utomordentligt värde för odlingen i sin helhet. Trädgårdsodlingens högsta syftemål är att en gång få se hemmen i vårt fosterland omgifna af tilltalande och välvårdade små trädgårdar, som skänka sina bebyggare icke allenast glädje och trefnad, utan därtill en inkomstbringande ekonomisk hjälp i sträfvandet för, det dagliga brödet. Hufvudvillkoret för att nå det stora målet, Sverige ett trädgårdsodlingens land för alla, måste alltså i första hand mer än hittills blifva detta; de många hemmen på landet, ej minst de små, måste bibringas insikt om den vårdade trädgårdens värde för hemmet. Den där gamla fördomen, som på vår landsbygd ännu är ganska allmän, att trädgården blott är en onödig lyxartikel, hvilken på inga villkor kan betala det nedlagda arbetet, måste försvinna.

Vi göra en färd i den fagra helsingebygden med dess omvexl. natur, som i sig

själf är mycket tilltalande, särskildt då naturen står i sin fullaste fägring och vi beundra Guds storhet i naturen, de vackra prunkande fälten, leende skogar och dalar, porlande bäckar och blånande höjder, och vi tycka oss ej ha anledning till kritik öfver någonting. Ja, så där har mången före oss känt och tänkt. Men vi, som nu äro på ett trädgårdsodlingens eröfringståg, få ej nöja oss med de sköna intryck vi fått i första hand, vi börja med granskareblick och med litet grand af skönhetssinne betrakta våra byar och gårdar. Jag, som fackman börajr så där i smått göra mina anmärkningar.

Hvilken vacker, välbygd gård ligger icke här framför oss. Ja, hade jag blott nöjt mig med detta, hade vi säkert farit förbi utan vidare reflektioner, nu finner jag att ägaren som tycks ha blick för att få sin gård praktiskt bebygd, men icke att den ser kal och föga inbjudande ut, då icke ett träd eller en buske pryder densamma, i stället fyller allt slags bråte och sten de öppna platser, som omgifva gården. Framför hufvudbyggnaden är ett jordstykke, med charmant läge för en nätt och tilltalande prydnadsplantering. Det är emellertid användt till potatisland. Jag tänker: nog är potatis bra och inkomstbringande att odla, men nog finnes väl vid större och äfven mindre hemman lämpligare plats för potatislandet. Någon tillstym-

melse till köksträdgård finnes ej. Något skönhetssinne och någon tanke på, hvad ägaren med litet god vilja skulle kunna omskapa sitt hem till, synes aldrig uppstigit hos honom. Må vi hoppas att vårt besök och våra råd redan i höst skall förmå någon att göra förberedande planteringsarbeten, och så till våren rekvirera länsträdgårdsmästare.

Samma tröttsa syn möter nästan överallt, där vi färdas fram. På en del ställen äro enstaka träd och buskar satta utan beräkning, hvilka år efter år, stå utan omvårdnad och skötsel, men någon ordnad plantering, som skänker ett helhetsintryck, se vi ej ännu. Så se vi en gård med ofördelaktigt läge skymta fram, som i första ögonkastet tjusar oss. Öfver hela gården ligger något inbjudande. Det trefliga hemmets stoltaste prydnad utgöres af en idyllisk trädgårdsanläggning, hvilken ovilkorligen måste slå an på besökaren. Med berättigad stolthet för ägaren oss omkring i den välskötta trädgården, som har mycket vackert att uppvisa. Doftande, lysande syrener och schersmincr tjusa ögat, en rabatt pencéer lyser fagert, en vacker samling perenna, växter stå i blom, några ettåriga kalljordblommor ha förståndigt nog satts emellan de perenna, för senhöstens blomfröjd ha astrar planterats, på ömse sidor om trappan äro lister planterade med Cactusdaliar, som hela eftersommaren skänka fröjd till

sena hösten. I botten på dessa lister har sätts den lilla doftande resedan och som kantväxt pryder bellisan. Allt är ju enkelt icke kostbart, sådana växter, som litet hvar af vårt folk kan lägga sig till med. Å gårdsplanen resa sig ståtliga björkar, rönнар och kastanjer. Två lindar stå som hedersvakter å ömse sidor om grindarne vid ingången till planteringen, några lärkgranar här och där skänka behag med sin leende grönska, och på en i ögonen fallande plats stå i sin bästa fägring tvänne exemplar af våra finare, härdiga granar. Ett tjugotal fruktträd, ett femtiotal bärbiskar af hvarjehanda slag och en liten väl ordnad köksträdgård, där jordgubbsland ej saknas, ger fulländning åt det hela. Vi fråga ägaren »hur har ni, som har ett så stort jordbruk att sköta, kunnat åstadkomma detta?» hvarpå han leende svarar: »med litet god vilja och framtidsblick i allt hvad man gör är intet omöjligt. Jag är nu en 50-års man och 25 års tid har gått sedan jag inköpte detta då otrefliga ställe. Vid den tiden skulle ni sett detsamma, och ni skall nu än bättre förstå det arbete här är nedlagdt. Redan från början hade jag klart för mig, att här gällde ej blott arbete ute på åker och äng, utan mitt hem skulle blifva den plats, där trefnad och glädje kunde bo. Planen för det hela utarbetades af en fackman för ringa kostnad, och af mig själf och de mina

har så småningom idéen förverkligats och hvarje träd, hvarje buske har så att säga växt upp tillsammans med mina barn, och för intet på jorden vilja vi utbyta vår gård».

Vi lämnade denna trefna plats, lifligt förvissade om, att huslig lycka, kärlek till hem och fosterbygd där lefde och frodades. Och när den mannen går bort ur tiden, skola de skuggrika trädens kronor hviska för barn och barnbarn om den oförgätlige gamle, som förstod att lämna de sina så minnesrikt arf.

I Helsingland ser man sällan någon motsvarighet till min fantasibild, ehuru det må medgifvas att våra länsträdgårdsmästare lyckats att omgärda många hem med planteringar. Dock hoppas vi på den dag, ej allt för aflägsen, då Helsinglands befolkning inser det stora och fosterländska i att sträfva efter sådana hem, som nu skildrats.

Det kan aldrig falla oss fackmän in, att till allmänheten rekommendera andra prydnadsträd och buskväxter än de, som äro fullt härdiga i vårt sträfva klimat. Först förorda vi våra inhemska träd såsom den ståtliga, leende björken och den prydliga, dekorativa rönnen, hvilka båda hvar och en, som äger skog och mark att tillgå kan utvälja och med så stora rötter som möjligt upptaga och plantera. Man bör utvälja stamexemplar i cirka 2 à 3 meters höjd.

Tänk hur många fagra björkar och

rönn stå där aldrig människoblickar nå, i stället för att kring hemmen skänka prydnad och ögonfägnad.

Från våra trädskolor rekommenderas lönn och kastanje, båda lämpliga, särskildt kastanjeträdet i södra Norrland, asken, ett ståtligt träd, som i något exemplar bör finnas i hvarje plantering. Lind är ett vackert träd, särskildt lämpligt till alléer, men utvecklar sig långsamt i Helsingland. Den vanliga almen och oxeln särskildt den norska förtjänar äfven att planteras. Plantering af poppel bör ej förordas i Helsingland, där så många andra trädslag utvecklats, den hör mera hemma i öfre Norrland. Af barrväxter rekommenderas *Abies balsamea*, absolut härdig, *Abies sibirica* och *Abies concolor*, alla tre s. k. silfvergranar, en prydnad för hvarje plantering, stor eller liten. Så ha vi *Pinus cembra*, sibirisk brödtall, ett utmärkt vackert barrträd. Och den, som har råd, att lägga sig till med en verklig prydnad i sin plantering, bör ej försumma att inköpa *Picea pungens argentea*, en barrväxt så praktfull, att den torde vara öfverträffad som fristående å gräsmatta.

Må vi ej heller förglömma den s. k. lärkgranen, särskildt den sibiriska, som är vackrare och härdigare än den vanliga lärkgranen, är ej nogräknad på plats och jordmån, utan kan planteras hvar som helst. Har ni en ful plats in-

vid gården, en stenbacke, som blir för dyr att omdana på annat sätt, så plantera lärkgranar, få de litet jord kräfva de ej vidare skötsel, och ni får för eder ringa möda en vacker parkdunge, som fägnar ögat.

Bland prydnadsbuskar fylla väl näst rosen knappast någon sin plats så väl som syrenen. Den ringa skötsel den kräfver och den stora hårdighet, den besitter, har nog bidragit till dess stora utbredning. Hvem känner icke den glädje, som genomströmmar oss om våren, då syrenknopparne båda sommarens ankomst, hur följer man icke deras utveckling med längtan efter den första utslagna, välluktande blomklasen, och hvem vill icke på midsommarafton pryda sina hem därmed. Den användes både som busk- och stamexemplar samt till häckplantering. Alltså glöm ej syrenen, när du nu börjar plantera. Några af de vackraste äro Persiska syrener, Andenken an Ludvig Späth har mörkpurpuröda blommor, Syringa grandiflora med röd färg, Marie Legraye med hvita blommor, alla tre sorterna med stora, praktfulla blomklasar. Till häckplantering då ju rätt stort antal åtgår, är den vanliga syrenen, Syringa vulgaris i hvita och blåa färger att rekommendera.

Schersminbusken rekommenderas för sina täcka, doftande blommor. Så ha vi Kapriplium, Lonicera tatarica och den på senare år framkomna Lonicera fla-

vescens, *Caragana grandiflora*, hvaraf olika variteter finnas däraf både i buskform, stam och hängträd. Guldregn ståtlig, härdig, med långa, hängande blomklasar. Af *Crataegus* sorterna går den dubbla röda temligen väl till å skyddade platser i Norrland. *Crataegus coccinea* i stam å buskform är absolut härdig. *Cornus sibirica*, en vacker, fullt härdig prydnadsbuske, likaså *Amelanchier botryapium*. Busklönnen, *Acer ginnala* är en utmärkt vacker växt med likliga löf, fullt härdig och förtjänt att allmänt planteras. *Acer tataricum* är äfven att framhålla, flera sorter finnas, men de nämnda må vara nog.

Häng- eller slökträd böra ej saknas i en plantering, ty de ge en viss omväxling åt det hela. Förutom *Caragana*-sorterna och *Salix pendula*, intager hängasken en framstående plats och passar förträffligt såväl till plantering i parker som å gräfvar. Lämpligaste häckväxt för vår ort är sibiriskt ärtträd, mycket användbart både till stängsel och prydnadshäckar samt mindre noga på jordmån. Syrenen är mycket användbar till häck på soligt, fritt läge, där den kan utveckla sig. Den fördrar kraftig, närmande jordmån. *Ligustrum*-häckar är väl de vackraste man gärna kan få se i den vägen, men tyvärr kan den endast för södra Helsingland rekommenderas till allmänna plantering. På skyddade varma lägen, kan den planteras äfven

här, men bör vid inträffande kalla vårar, skyddas med lätt granrisbetäckning. Gran gör sig på den del platser väl gällande som skyddshäckar, men vid mindre planteringar äro de i allmänhet ej tilltalande. De användas därför mera som skyddshäckar kring stora köksträdgårdar, begravningsplatser, sanatorier och andra inrättningar, hvilka behöfva afskiljas. Den, som emellertid vill plantera granhäck, bör köpa plantor från en trädskola, hvilka äro skolade 3 à 4 gånger i cirka 30—50 cm. höjd, de gå säkrare till och bilda jämna vackra häckar. Slutligen äro Crataegushäckar som bekant synnerligen vackra, och tämligen väl går vanlig hagtorn till å vår ort, men att plantera af någon ädlare Crataegusart är vanskligt. Crataegus coccinea däremot är synnerligen lämplig för Norrland samt hårdig ända upp till de nordligaste fjälltrakter. Att denna Crataegusart ej vunnit vidsträcktare utbredning torde bero däraf, att dess frö i handeln är så dyrbart och gror så ojämt att plantorna blifva för dyra att af våra länsträdgårdsmästare rekommenderas till plantering i större skala hvilket är skada. Vackra häckar kunna äfven erhållas af björk, det har jag sett på flera platser särskildt i Jämtland, det gäller då att taga små buskformiga plantor som hållas täta nedtill, så småningom måste de dock släppas högre upp och ju äldre de blifva, desto svårare blir

det att hålla en björkhäck vacker och i lagom höjd, hvilket är ett viktigt moment, som måste tagas med i beräkning vid anläggandet.

Rosen, ja hvem älskar ej denna växt, denna blommornas drottning, men då det gäller att rekommendera den för allmän plantering, stå vi där, huru vacker och eftersträfvansvärd den än är. Icke därför att den är svår att odla i det fria, men svårigheten att få den att lefva vintern öfver. Jag syftar här på den förädlade, ty öfvervintring af rosor ger mången gång fackmannen anledning till bekymmer. Men det finnes ändå möjlighet att hafva rosor i sin trädgård om man på våren inköper stamexemplar inplanterade i trädbaljor, hvilka vid vinterns inbrott flyttas in i källaren, för att i slutet af maj åter utflyttas i det fria. De lågförädlade rosorna böra mera än hittills framhållas till odling som krukrosor inom hus, ty de ställa sig nu mera billigare i inköp och finnas att tillgå från våra handelsträdgårdar öfverallt i vår ort. De s. k. kalljordsrosorna, hvilka under en granrisbetäckning öfverlefver våra vint-rar borde mera än hittills få utbredning på landsbygden.

Innan jag afslutar beskrifningen om prydnadsväxter vill jag förorda stamvibär, och då företrädesvis de röda, holländska, planterade exempelvis i lister, eller om så lämpar sig i grupp, äro de med sina röda bär en verklig prydnad.

Stamkrusbär användas äfven rätt mycket, de fordra dock stor tillsyn med bindning, då de äro sköra, och lätt förstöras af stormar, de blifva rätt besvärliga att vidmakthålla som äldre.

En buskväxt som på det varmaste bör rekommenderas och fortkommer på nästan hvilken plats och jordmån som hälst, är synnerligen väl passande och af stor artad effekt såväl fristående som i buskgrupp men först och främst till häck, är Blodberberisen.

Då det blir fråga om att få till stånd en trädgård, som kan blifva till egentlig nytta och prydnad, måste man anlita sakkunnigens råd och hjälp, och i god tid ingifva begäran til Hushållningssällskapets förvaltningsutskott om länsträdgårdsmästares biträde. Där tillfälle finnes att få någon af ortens trädgårdsmästare till hjälp, bör ej detta försummas.

Men för de många små lägenhetsinnehafvare, som blott ha sin lilla stuga med en liten jordbit, faller det sig kostsamt att anlita länsträdgårdsmästare och förstå de ej själfva något om trädgårdsskötsel, är det ej lätt att gifva råd. Om det i hvarje folkrik socken vore anställd en kommun- och skolträdgårdsmästare att tillgå, så skulle nog resultatet blifva ett annat. I vårt grannland Norge har man börjat anställa häradsträdgårdsmästare.

Som det nu är, gäller det nog för många att på egen hand söka ordna litet

treffligt kring hemmet, och med lust och god vilja kan ju rätt mycket uträttas i detta fall. Man planerar omkring sin byggnad, stenar som finnas bortsprängas, och man ordnar en trefflig gårdsplan. Om plats finnes, utstakas en 2 à 3 meters bred sandgång, rakt på hufvudingången. Närmast byggnaden tänker man sig gärna lister med blommor, några meters sandplan, tvänne gräsplaner en å hvardera sidan. Lämpar det sig att plantera häck kring det hela, kan 1 1/2 eller 2 meters sandgång upptagas mellan denna och gräsmattan. Vid utförandet af arbetet må iakttagas att jorden å gräsplanerna blir minst 30 cmtr djup och väl gödslad. Man bestämmer sig så för att plantera några af de förut angifna prydnadsbuskar och träd. För hvarje växt upptages en tämligen stor grop, som sedan igenfylls med god jord, hvare växten sättes. Vid planteringen böra rötterna väl utbredas, jord omsorgsfullt fyllas kring desamma och ej tillpackas hårdt, vattning ej att förglömma.

Jorden på planerna omgräfvades och krattas så väl sig göra låter, tilltrampas och jämnas, hvarefter gräsfrö tämligen tjockt isås och nedkrattas. Efter sådden tillpackas jorden åter. Fröet rekvireras från närmaste fröhandel.

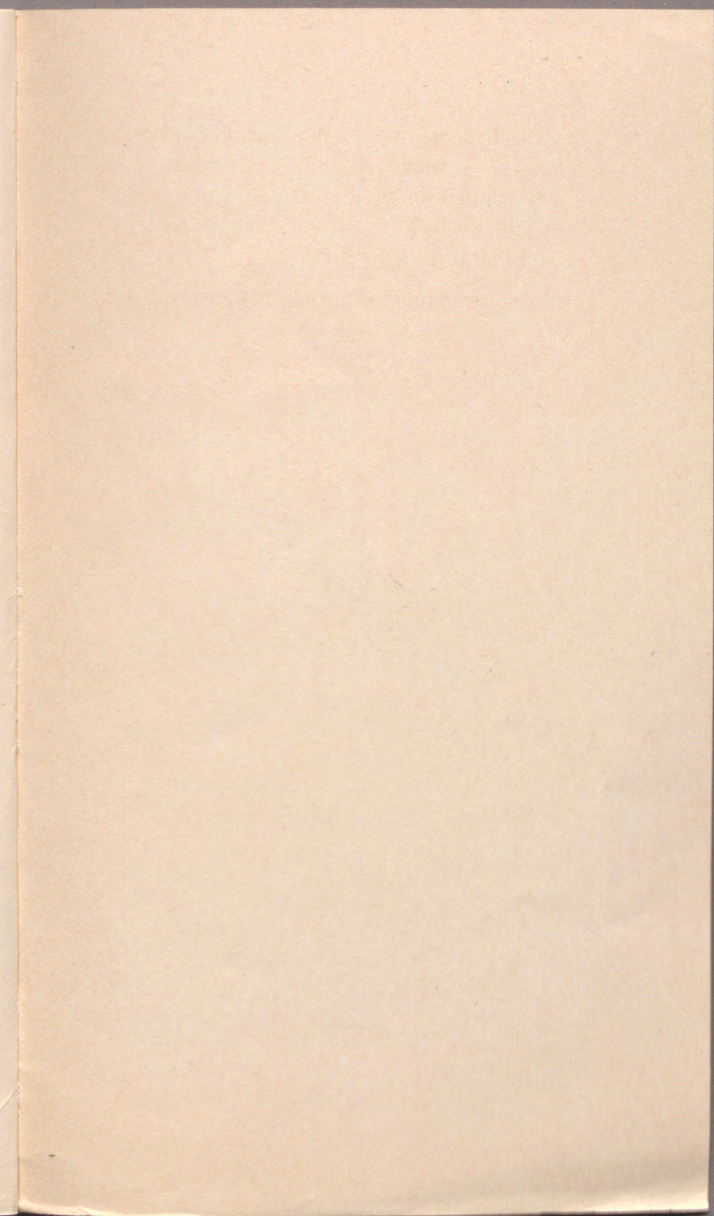
Plantera ej växter sammanträngda. Underhåll och vårda planteringen på bästa sätt.

Den som ej vill eller kan åstadkomma någon ordnad trädgård, bör dock säka att åtminstone med några träd och buskar pryda sin täppa.

Ljusnå i maj 1908.

Å Södra Helsinglands Trädgårdsodlare-
förenings vägnar:

Albert Liljeblad.

Pris 25 öre